

ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

A gólesz útjain Győrben

Egy kiállítás azoknak is, akik szeretnék megérteni, honnan jövünk

A most megnyílt tárlat nemcsak a győri zsidó közösség történetét meséli el, hanem azt is, hogyan éltek együtt zsidók és nem zsidók ebben a városban, amely oly fontos kereskedelmi és ipari csomópont volt Bécs, Budapest, Szeged és Pozsony között – mondta dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke *A gólesz útjain – A győri zsidóság története* című zsidó helytörténeti tárlat megnyitóján Győrben. A kiállítás a budapesti Holokauszt Emlékközpont és a Győri Zsidó Hitközség közös munkájaként jött létre a hitközség tulajdonában lévő Menházban.

A megnyitónemesség annak a rövidfilmnek a vetítésével kezdődött, amely a Menház megmentését, rendbe hozását, felújítását foglalja össze. Az épületet a második világháború előtt emeltette a győri zsidó közösség rászoruló gyerekek és idősek karitatív ellátására, ám a holokauszt borzalma után a Menház elvesztette funkcióját – hiszen a mintegy 6 ezer győri zsidó közül alig ezren éltek túl a vézskorszakot.

Az épület megmentése Villányi Tibor győri hitközségi elnök és a mögötte álló kicsi, ám lélekben erős zsidó közösség érdeme. Amikor az önkormányzat 2012-ben eladásra kínálta a zsinagóga közvetlen közelében lévő, akkor már erősen leromlott állagú épületet, a győri hitközség hiteltől megvásárolta és rendbe hozta azt. Villányi Tibor szavaival: újra közösségi tér lett belőle, olyan, amilyenek elődeink megálmodták; jelenleg óvoda, 80 fős kamaraterem és zsidó helytörténeti kiállítás működik benne.

A gólesz útjain – A győri zsidóság története című tárlat úgy jöhetett létre, hogy a helyi hitközség felújította az alagsori helyiségeket is, ahol a kiállítás öt gyönyörűen kialakított teremben, gazdag tárgyi, fotografiai és iratanyaggal várja az érdeklődőket.

Az állandó tárlat kialakításában közreműködött Ádám István Pál, Benedek Nóra, Biró Hajnalka, Glässer Norbert és Zima András a Holokauszt Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány (HDKE) részéről, a kivitelezés a HÉON LAB stúdió munkája.

Az ünnepélyes megnyitón beszédet mondott Villányi Tibor, a győri hitközség elnöke; dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke, egyben a HDKE elnöke; Pintér Bence polgármester; Sztáray Péter, a Külgazdasági és Külügyminisztérium államtitkára; Totha Péter Joel főrabbi, a győri hitközség rabbija; valamint levélben köszöntötte a jelenlévőket Szalay-Bobrovicz Vince államtitkár.

Ott volt a rendezvényen Szabó György, a Mazsók elnöke, Széles Sándor főispán, az ünnepségen közreműködött Rudas Dániel kántor.

Az előadók beszédében közös elemként tért vissza az a momentum, hogy milyen sokat köszönhetett Győr városa a helyi zsidó közösségnek, amely felvirágoztatta az ipari és kereskedelmi életet éppúgy, mint a kulturális szférát. Mindannyian méltatták azt is, hogy a zsidó és nem zsidó közösség évtizedeken át konfliktusok nélkül élt és tevékenykedett

Villányi Tibor

együtt, aminek máig ható következményekkel vetett véget a holokauszt.

A megnyitó végén Totha Péter Joel főrabbi és Szabó György Mazsók-elnök helyezte fel a kiállításnak ott-hont adó helyiség bejárati ajtajára a mezüjét.

Dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke számára Győr kivételes hely, hiszen ez a szülővárosa, és bár évtizedek óta nem itt él, érzelmileg kötődik a városhoz, ezért beszédét az alábbiakban teljes terjedelmében közöljük.

Dr. Grósz Andor: Győr ma nagyot törlesztett a tartozásból

Az elmúlt másfél évtizedben számos kiállítás nyílt Magyarországon különböző vidéki közösségeiben, amelyek a helyi zsidóság mindennapjait mutatják be. A mostani tárlat azonban más: nemcsak egy közösség történetét meséli el, hanem azt is, hogyan éltek együtt zsidók és nem zsidók egy olyan városban, amely fontos kereskedelmi és ipari csomópont volt Bécs, Budapest, Szeged és Pozsony között.

Győr mindig is a haladás városa volt. A lábasjóság- és gabonakereskedelemtől a modern gyár- iparig sok olyan terület fejlődött itt, amelyhez zsidó vállalkozók, gyártulajdonosok is jelentősen hozzájárultak. A győri zsidóság egyszerre kötődött Budapesthez és Bécshez, de kulturálisan és gazdaságilag talán még szorosabban az utóbbihoz.

A 19. század modern zsidó tudományossága gyakran a múlt fájdalmaival vagy éppen idealizált em-

lékeit állította középpontba. Mi azonban a 21. században más utat választottunk. A kiállítás nemcsak a tragédiákat mutatja be, hanem azt a közös építkezést is, amely a modern Magyarország kialakulásához vezetett. A gyarapodás és a pusztulás egyaránt közös történetünk része.

A holokauszt örökre meghatározó a zsidó emlékezetet: elvesztett családtagok, elpusztított nemzedékek, hiányzó alkotó emberek – mindez pótolhatatlan veszteség a magyar társadalom számára is. A Holokauszt Emlékközpont kuratóriumi elnökeként kötelességem ezekre a törésekre ráirányítani a figyelmet. Ugyanakkor zsidó közösségi vezetőként – a Mazsihisz és a Kecskeméti Zsidó Hitközség elnökeként – az élő közösség jövőjére is tekintnem kell.

A zsidó történelem nemcsak mártírúrmokból áll. Óseinket ugyanúgy jellemezte a kreativitás, a helyzetfelismerés és az újítás képessége. A történelem ciklikusan hozott nehéz és virágzó időszakokat, de a közösség mindig képes volt újraépíteni önmagát. Kiállításunk egy ilyen virágzó korszakot mutat be: azt az időt, amikor kiépült a modern zsidó intézményrendszer, és amikor megszületett a modern Magyarország, amely mindannyiunk közös identitásának része.

Ez a kiállítás tehát nemcsak a zsidó közösségnek szól. A győrieknek, a magyar társadalomnak, az elszármazottaknak és a külföldi látogatóknak is, akik szeretnék megérteni, honnan jövünk. A győri zsidóság története Győr

Prof. dr. Grósz Andor

Fotók: Nagy Jácint

Mazsihisz 1%: A jövő hagyományokból születik!

Kérjük, hogy adója egyházi 1 százalékaival idén is támogassa a Mazsihiszt, Magyarország legnagyobb lélekszámú, szabad és modern zsidó közösségét!

TECHNIKAI SZÁMUNK: 0358

története – és Magyarország története is.

Az ezredfordulóra sokak fejében az a kép alakult ki, hogy a magyarországi zsidóság szinte kizárólag a fővároshoz kötődik. Pedig a vidéki városok és falvak közösségei adták azt a szellemi háttérzót, amely nélkül Budapest és Bécs zsidó kulturális élete sem válhatott volna azzá, ami. A Mazsihisz elnökeként fontosnak tartom, hogy a vidéki közösségek múltja és jelene látható legyen.

Ez számomra személyes ügy is. Vidéki elnökként kerültem Budapestre, és a gyökereim ma is a vidéki hitközségekhez kötnek. Elnöki programom egyik legfontosabb vállalása volt, hogy erőteljesebben támogassuk szétszórta élő közösségeinket: zsinagógák, közösségi terek, temetők felújítását, rendben tartását.

Az elmúlt időszakban valóban felpezsdült a zsidó vallási és kulturális élet. Győrben kiállítás nyílik, Szegeden a cinterem, Székesfehérváron az imaterem és a ravatalozó, Sátoraljaújhelyen a temetőépület újult meg, Sárbogárdon mártír-emlékmű újult meg, Hódmezővásárhelyen visszakerül a zsinagóga használati joga a helyi hitközséghez, és reményeink szerint jövőre a miskolci zsinagóga felújítása is megkezdődhet.

Múltunk bemutatása nem pusztán emlékezés. Annak bizonyítéka, hogy a zsidó élet ma is jelen van, él – és erőt ad. A győri zsidóság soha nem élt elszigetelten: szerves része volt a város mindennapjainak, örömeinek és nehézségeinek. Amikor ma modern, mégis hagyománytisztelő eszközökkel idézzük fel ezt a múltat, valójában azt mutatjuk meg, mennyire természetes

Dr. habil. Zima András

része volt ez a közösség Győr életének.

A közösségünk által teremtett örökséget meg kell jeleníteni, láthatóvá kell tenni. Kiállításunk ezt teszi: bekapcsolja Győrt a zsidó örökségturizmus nemzetközi útvonalába. Bécs, Győr és Pozsony zsidósága mindig is közel állt egymáshoz – természetes, hogy akik őseik nyomát keresik, akiket a zsidó múlt tárgyi emlékei érdeklik, azok ide is el fognak látogatni.

Győr zsidó épített öröksége jelenleg a zsinagóga, a Menház és a temetők köré szerveződik. Ezért is elismerésre méltó érdeme a Győri Zsidó Hitközségnek a temetők rendbehozatala és a Menház viszszerzése, ahol kiállításunk is nyílik.

Jogosan merülhet fel az idelátogatókban a kérdés, hogy miért éppen egy olyan tudományos műhely foglalkozott a zsidó múlttal, amelynek feladata a holokauszt borzalmainak rekonstruálása és bemutatása. Stábunk egy inter-

diszciplináris kutatóműhely, amely számos aspektusból tudja megragadni a modern zsidóság életét. És ebben a kulcsszó az élet. A halált, a pusztítást és a veszteséget nem tudjuk megérteni, és ennek problémáját a következő nemzedékeknek nem tudjuk felmutatni, ha nem ismerjük az életet, az azt alkotó sokszínűséget, amellyel ezek a közösségek a magyar és a közép-európai társadalomban jelen voltak. Az élet az, amelynek mentén a másikban felismerjük a hasonlót. Kiállításunk a Holokauszt Emlékközpont többéves munkáját foglalja magába, s a HÉON LAB dizájnercsapata révén öltözteti modern, letisztult, élményközpontú látvány köntösbe.

Végezetül engedjenek meg néhány személyes mondatot is.

Örömmel veszek részt ezen a megnyitón, hiszen mindig jó érzéssel térek haza ide, Győrbe. Itt születtem, itt nőttem fel. Itt tanítottak szüleim az életre. Édesapámat innen vitték el annyira, más sorstársával munkaszolgálatba, az úrkúti mangánybányába. Innen hurcolták el minden rokonát a majd ötezer többi szerencsétlen győri zsidóval együtt. Itt kellett feldolgoznia minden családtagja elvesztésének gyászát és immár egyedül újrakezdenie életét. Most, amikor bejárom e kiállítást, a fényképe visszaköszön az egyik tablóról, és emlékeztet mindarra, amit kaptam tőle. És mindarra, amivel tartozunk közösségünknek és az utánunk jövő generációknak. Győr ma nagyot törlesztett ebből a tartozásból.

Köszönet illeti mindazokat, akik támogatásukkal, munkájukkal hozzájárultak a kiállítás létrejöttéhez. Külön köszönet illeti Magyar-

ország miniszterelnökét, a külgazdasági és külügyminisztert, akik a kezdetektől támogatták ezt a projektet. Minden elismerésem Villányi Tibor elnök úrnak és az általa vezetett győri hitközségnek, Zima András és Glässer Norbert egyetemi docens uraknak és a budapesti Holokauszt Emlékközpont munkatársainak.

A zsidóságnak van egy nagyon fontos alapelve a Zsoltárok könyvéből, amely érvényes az egész zsidó-keresztény kultúrkörben. „L'dor vador”, magyarul „nemzedékről nemzedékre” hagyományunk egyik legfontosabb sarokköve: az értékek, a hit, a történetek, a tanítások továbbadása a következő generációknak. Ehhez kapcsolódik a közelgő peszách egyik parancsolata, egyik központi micvája a Tórából: „V'higadta l'vincha” – „És mondd el fiadnak”. Ezt teljesítették mindazok, akik részt vettek a kiállítás létrehozásában. Az Örökkévaló áldása legyen rajtuk!

Közösen újítja fel a nemzet tudósainak síremlékeit az MTA és a Mazsihisz

Stratégiai együttműködési megállapodást kötött az MTA, a Mazsihisz, valamint legnagyobb taghitközsége, a BZSH. A partnerség elsődleges célja a magyar tudománytörténet kiemelkedő, a Kozma utcai izraelita temetőben nyugvó alakjai emlékének méltó megőrzése és sírhelyeik állagmegóvása.

A Széchenyi István alapítói szándékát 200 éve őrző akadémia és a zsidó közösség képviselője együttes felelősségének tekinti a nemzeti emlékezet részét képező tudósok kegyeleti helyeinek gondozását. Az idő múlása és a környezeti hatások miatt sok síremlék állapota leromlott, így azok felújítása halaszthatatlanná vált.

Az együttműködés részeként 2026. november 30-ig a magyar tudományos élet összesen huszonkét jeles képviselőjének nyughelye újul meg Európa legnagyobb zsidó temetőjében, a Kozma utcai sírkertben. A síremlékek felújításának mintegy 7,5 millió forintos költségét az MTA és a Mazsihisz egyenlő arányban, ötven-ötven százalékban finanszírozza.

A rekonstrukción túl a megállapodás az emlékezetpolitikára is kiterjed: az akadémia és a hitközség közös ünnepeket és megemlékezéseket szervezést is tervezi, amelyek azt szolgálják, hogy a tudósok életművét közelebb hozzák a jelen generációihoz.

Az erről szóló stratégiai együttműködési megállapodást **Freund Tamás**, az MTA elnöke és **prof. dr. Grósz Andor**, a Mazsihisz elnöke írta alá a Magyar Tudományos Akadémián.

„A magyar tudomány kincsei nemcsak az írott művekben, hanem nagyjaink nyughelyeiben is testet öltenek. Ez a megállapodás erkölcsi és kultúrtörténeti kötelességünk teljesítése a nemzeti emlékezet felé” – hangsúlyozták az együttműködés aláírói.

„Azok az akadémikusok, akik ma már a Kozma utcai zsidó temető csendjében nyugszanak, munkájukkal nemcsak a magyar tudományt gazdagították, hanem egyetemes értékeket alkottak és hagytak ránk. Ugyanakkor nem hallgathatjuk el azt sem, hogy történelmi tragédiák következtében számos kiváló tudósunk, s közülük számosan zsidóságunk miatt, nemcsak életükben szenvedtek méltánytalanságot, üldözést, hanem a felelősség elismerése, a jóvátétel s emlékeztetük ápolása is sokszor késedelmet szenvedett. Ez erkölcsi adósságot ró ránk” – mondta az MTA elnöke. Freund Tamás szerint ezt az adósságot a mai nemzedékek már nem tudják teljes egészében törleszteni, de kötelességük törekedni rá. Az MTA és a Mazsihisz közötti együttműködésről szólva azt mondta, hogy az több, mint sírok felújítása. Ez a tisztelet kifejezése, és egyben erkölcsi állásfoglalás is. Annak kimondása, hogy a magyar tudományos közösség kész szembenézni saját történetének nehéz fejezeteivel is.

Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke elmondta: A mai nap a Mazsihisz számára nem csupán ünnepélyes aláírási ceremónia. Közös felelősségvállalás a magyar tudomány és a magyar zsidó örökség iránt. Mint fogalmazott: „A sírok gondozása a zsidó hagyományban kiemelt jelen-

Prof. dr. Grósz Andor és Freund Tamás

Fotó: M. Schmidt János / Mazsihisz

tőségű. A temető a legszentebb helyek egyike. A sírok ápolása micva, szent kötelesség, amely nem a halottakról, hanem az élőkéről szól.”

Az együttműködés ezért nemcsak szakmai támogatás, hanem emberi gesztus is, amely a Mazsihisz számára kiemelt jelentőséggel bír, hiszen a szövetség több mint 1500 temetőt tart fenn országszerte. Ezek jelentős része olyan vidéki közösségek temetői, amelyek a vészorkosz tragédiája miatt megszűntek létezni.

„A Kozma utcai izraelita temetőben nyugvó tudósok sírjai nem csupán kőbe vésett nevek. Történetek. Életek. Tanulságok. Olyan emberek nyughelyei, akik sokszor a legnehezebb történelmi időkben is a tudásba, a kutatásba, az emberi értelemben vetett hitükkel mutattak példát.”

Az együttműködés részeként a Mazsihisz vállalta a tervezési és kivitelezési munkák teljes körű lebonyolítását, míg az MTA vissza nem térítendő támogatással és szakmai felügyelettel járul hozzá a program sikeréhez. Az együttműködés 2026. december 31-ig tart, de megalapozza a hosszú távú közös munkát a magyar zsidó közösség tudományos kiválóságainak emléképolásában.

Grósz Andor hangsúlyozta: „Ez az együttműködés azt üzeni: nem felejtünk. Nem engedjük, hogy a múlt értékei elveszenek. És nem engedjük, hogy akiknek nevét tankönyvek, tételek, publikációk, kutatások és találmányok őrzik, azok neve éppen végső nyughelyükön legyen megkopva.”

Kerületfejlesztési ügyekről egyeztetett a Mazsihisz és Erzsébetváros vezetése

A Szövetség vezetése a Mazsihisz Síp utcai székházában fogadta Erzsébetváros önkormányzatának képviselőit. A találkozón jelen volt **prof. dr. Grósz Andor** Mazsihisz-elnök, **dr. Kunos Péter**, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója, **Mester Tamás** Mazsihisz-alelnök, a BZSH elnöke, **dr. Róna Iván**, a Mazsihisz turisztikai igazgatója és **Steigler József**, a Mazsihisz ingatlanügyekért felelős igazgatója. Az erzsébetvárosi küldöttséget **dr. Niedermüller Péter** polgármester és **Szűcs Balázs** alpolgármester vezette.

A megbeszélésen szóba került a történelmi zsidó negyed – azon belül a Klauzál téri holokauszt-emlékmű – megóvása és védelme, megvitattak több aktuális turisztikai kérdést, valamint a Dohány utcai zsinagóga környékének közlekedési és parkolási problémáit. A hitközség részéről elhangzott: a Rumbach-zsinagógakörzetek létrejöttével szükségessé vált, hogy az önkormányzat illetékes cége az eddigiekhez képest több alkalommal végezzen szemétszállítást. Ennek kapcsán Erzsébetváros polgármestere megjegyezte: a kerület vezetése nonstop hívható **Erzsébetvárosi Megoldás Vonalat** indított a köztisztasággal kapcsolatos lakossági észrevételek rögzítésére.

Dr. Niedermüller Péter egyebek mellett tájékoztatta a Szövetség vezetését arról, hogy hamarosan megkezdődik a Rumbach Sebastyén utca egy szakaszának felújítása, továbbá a Síp–Wesselényi–Dohány utcák által határolt tömb is megújul majd. A polgármester hangsúlyozta: Erzsébetváros továbbra is elkötelezett a zsidó hagyományok, a zsidó kultúra támogatása mellett.

BZSH: A küldöttek megszavazták az Alapszabály módosítását

A közgyűlést **Mester Tamás**, a BZSH elnöke, a Mazsihisz alelnöke nyitotta meg, majd **Radnóti Zoltán** főrabbi mondott nyitóimát. A jelenlévők ezután egyperces néma csenddel emlékeztek meg az előző közgyűlés óta elhunyt hittestvéreinkről – emléküik legyen áldott! Az imádság azokért a katonákért is szólt, akik Izraelért és a diaszpóráért harcolnak.

Az első napirendi pont a BZSH Alapszabályának részleges módosítása volt, amelyet **Mester Tamás** terjesztett elő. Ezt két részletben (1/1 és 1/2), a 39. §-ba foglalt elnöki ciklusra vonatkozó döntést külön, és a további részek módosítását is külön tárgyalták. Az előterjesztett módosítás első részével (1/1) kapcsolatban érdemi vita nem alakult ki.

A jelenlévő tagok 59 igen, 0 nem és 5 tartózkodás mellett a határozatot megszavazták. Az alapszabály módosított részei június 1-jével lépnek hatályba.

A második rész (1/2) az elnöki ciklus korlátozásának feloldásáról szólt, ami hosszabb – több érvert és ellenérvert felsorakoztató – vitát generált. A szavazásra bocsátott határozat ez volt: „39. § (1) Az elnököt a Hitközség képviselő-testületi közgyűlése 4 (négy) évi időtartamra választja meg tagjai közül. Ha az elnököt az általános négyévenkénti választást követően választották meg, megbízatása akkor is a rendes választási ciklus végén megszűnik, ha az elnök megválasztása óta 4 év még nem telt el. Nem választható meg a soron következő választási ciklusra a Hitközség elnökének az a személy, aki két egymást követő teljes (4 éves) választási ciklusban az elnöki pozíciót betöltötte. E korlátozás nem alkalmazandó, ha a körzeti elnökök (a betöltetlen elnöki pozíciókat ide nem értve) kétharmadának írásbeli támogatása mellett a hivatalban lévő elnök a következő elnöki ciklusra is jelöltté válik. A felkérés kizárólag egyetlen további ciklusban alkalmazható.”

A vitában **dr. Nógrádi Péter**, **Tamás Péter**, **Heisler András** és **Radnóti Zoltán** nem értett egyet a fenti módosítással, szerintük bölcs döntés volt az Alapszabály megalkotóitól a kétciklusos korlátozás, amit a demokrácia megnyilvánulásának látnak.

Ezzel ellentétes álláspontot fogalmazott meg **Kiss Henriett**, **dr. Frölich Róbert** főrabbi és **Fináli Péter**, akik azt hangsúlyozták, hogy a cikluskorlátozás eltörlésével az elnököt nem választják meg automatikusan harmadszor is, csak a jelöltsége elől gördül el az eddigi akadály.

A módosítás mellett szólt **Darvas István** főrabbi egy fontos érve: az erőltetett cikluskorlátozással könnyen előfordulhat, hogy egy nem eléggé alkalmas személyt „kényszerül” a tagság megválasztani, mert az igazán alkalmas

Szavazás

Fotó: Ritter Doron

elnök már nem indulhat újra. Többen hangsúlyozták azt is, hogy ez nem személyi kérdés, nem arról kell döntenie, hogy a jelenlegi elnök újra elnök legyen-e, hanem az Alapszabályról és a jövő irányvonaláról kell szavazni.

Heisler András titkos szavazást javasolt a módosításról, de ezt 19 igen, 44 nem szavazattal és 4 tartózkodással elvetették. A jelen levő tagok 55 igennel, 8 nemmel és 4 tartózkodással elfogadták a határozatot.

A második napirendi pont keretében azt tárgyalták meg, hogy a Thököly úti zsinagógát is magában foglaló épületben a BZSH megvásárol egy 54 négyzetméteres alagsori lakást 40 millió forintért. A küldöttgyűlés 52 igen szavazattal elfogadta a javaslatot (senki nem szavazott ellene és nem is volt tartózkodás). Az ingatlanban emlékmúzeum létrehozását tervezi **dr. Róna Iván**, a zuglói körzet elnöke.

A rendkívüli közgyűlés **Darvas István** főrabbi záróimájával fejeződött be.

Sommer Katalint köszöntötte 87. születésnapján a Mazsihisz vezetése

A Mazsihisz elnöke, **Grósz Andor** és ügyvezető igazgatója, **Kunos Péter** szeretetteljes hangulatú találkozón köszöntötte 87. születésnapja alkalmából **Sommer Katalint**. A beszélgetés során felelevenítették életének meghatározó állomásait, miközben Kati kivételes emlékezete és magával ragadó történetmondása ismét meglelevenítette a múltat.

Sommer Katalin 1939. február 20-án született, gyermekként a budapesti nemzetközi gettóban élte át a holokausztot. Családja életét – mint később kiderült – a svéd diplomata, Raoul Wallenberg közbenjárása mentette meg a kivégzéstől.

Szóba kerültek azonban derűsebb témák is: anekdotákat mesélt nagy egyéniségekről a magyar televíziózás indulásának korából, és természetesen beszélt a sminkekről, a maszkmesterségről is. Az Ifjúsági Színházban kezdett fodrászként, majd a színházi és televíziós világban dolgozott, többek között a Magyar Televízió maszkmestereként. Nyugdíjas éveiben tudatosan vállalta a megszólalást: iskolákban, megemlékezéseken és nemzetközi fórumokon idézi fel emlékeit, hogy a „soha többé” üzenete élő maradjon.

Ennek elismeréseként a tavalyi évben Sommer Katalin megkapta az „Ember az emberért” XIII. kerületi esélyegyenlőségi díjat, amelyet a közösségért végzett elkötelezett munkájáért és példamutató helytállásáért ítéltek oda.

A Mazsihisz vezetése jó egészséget és további aktív éveket kívánt az ünneplőnek, aki munkájával a holokauszt emlékeztetének egyik hiteles, élő őrzője lett. A köszöntés alkalmával egy díszcsomagolt Százszorszép desszerttel és tavaszi virágcsokorral is meglepték.

Bis 120, még sok erőt és derűs esztendőt kívánunk Sommer Katalinnak.

Radnóti Miklós Médiadíjat kapott lapunk főszerkesztője

Az ügyvezető igazgató meleg köszöntő szavak kíséretében adta át a szerkesztőségben a díszkötéses elismerést főszerkesztőnknek

Az idei díjazottak a nyilvánosság formálójáé hívják fel a figyelmet. Frank Iván munkáját a kiegyensúlyozottság és a szakmai hitelesség jellemzi. Kardos Péter főrabbi, az Új Élet főszerkesztője a közéleti és kulturális témák érzékeny feldolgozásával vált ismertté. Németh S. Szilárd médiavezetőként a nyilvános diskurzus alakításában játszik szerepet.

Egyéb elfoglaltságai miatt főszerkesztőnk a díj ünnepélyes átadásán nem tudott jelen lenni, helyette Kunos Péter vette azt át. A Mazsihisz ügyvezető igazgatója az alábbi szavakkal méltatta a kitüntetett:

A Radnóti-díjas Kardos Péter mint holokauszt túlélő életre szólóan elkötelezte magát a rasszizmus, a fasizmus elleni fellépés mellett.

Főrabbi, kántor, de nem csak vallási rendezvényeken ad hangot ennek az elköteleződésnek. Az Új Élet főszerkesztője, a lapban évtizedek óta kéthetenként olvashatjuk a szélsőséges eszmék vésszes terjedése elleni cikkeket, riportokat. Februárban a náci szimbólumokkal évente vonuló, jórészt fiatalokból – külföldiekből és magyarokból – álló csoport „turistaeseményként” kommunikált „kitörésnap” programja elleni tiltakozásul a MEASZ a Cipőktől induló menetet szervezett, amit a rendőrség betiltott. Kardos Péter lapja határozottan kiállt a valódi antifasisztákat ért rendőrségi, majd bírói határozat ellen.

Főszerkesztőnknek gratulálunk az elismeréshez, és további sikeres munkát kívánunk neki.

Magas állami kitüntetést kapott Goldmann Tamás

A magyar zsidóság hagyományainak továbbadásában és társadalmi felelősségvállalásának erősítésében vállalt szerepe, elkötelezett közösségi szolgálata elismeréseként a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetésben részesült Goldmann Tamás, a Mazsihisz elnökségi tagja, a Pécsi Zsidó Hitközség elnöke, a Dr. Szántó László Szeretothon igazgatója – olvasható a magyar kormány honlapján. Gratulálunk az elismeréshez, és további sikereket kívánunk közösségünk kiemelkedő tagjának.

Amikor a sorsvetés ünneppé válik

Így telt az idei PurimFeszt a Rumbach-zsinagógában

A zsidó naptár egyik legdelebbi ünnepe purim. Kevés olyan nap van az évben, amikor a történelmi emlékezet és a felszabadult öröm ennyire természetes módon találkozik. A bibliai történet, amely Eszter királyné bátorságáról és a zsidó nép megmeneküléséről szól, mindig a sors különös fordulataira emlékeztet: arra a pillanatra, amikor minden elveszítettnek tűnik, majd egyszer csak váratlanul megváltozik a történet vége.

Purim ünnepeinek egyik legfontosabb üzenete éppen ez: az élet sokszor kiszámíthatatlan, de a remény és az összetartozás ereje képes felülírni a legnehezebb helyzeteket is. Nem véletlen, hogy a hagyomány szerint ilyenkor a komolyság is könnyedebbé válik. A jelmezek, a humor, a közös lakoma és a nevetés mind azt jelzik, hogy ezen a napon a világ rendje kicsit megfordul – és ez a játékoság maga is az ünnep része.

Dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke szerint a pürimi történet ma is élő üzenetet hordoz: arra emlékeztet, hogy a sors fordulatai mögött mindig ott van az ember döntése és felelőssége. A PurimFeszt megszervezésének célja éppen az volt, hogy ezt az ősi történetet a mai kultúra nyelvén meséljük újra. A koncertek, beszélgetések és irodalmi estek azt mutatják meg, hogy a hagyomány nemcsak emlék, hanem élő közösségi tapasztalat, amely képes összehozni különböző generációkat és új jelentést adni a több ezer éves ünnepnek.

Az idei esteket a Mazsihisz művészeti vezetője, Bíró Eszter nyitotta meg, aki énekesnői pályája során számos alkalommal foglalkozott zsidó zenei hagyományokkal is. A közönség számára jól ismert művész arról beszélt, hogy purim különleges ünnep, mert a nevetés és az öröm mögött mély történet rejlik: olyan történet, amely a bátorságról, az identitás vállalásáról és a közösség erejéről szól. Úgy fogalmazott, hogy a pürimi történet minden nemzedék számára újraértelmezhető, mert arra emlékeztet bennünket, hogy a legsötétebb pillanatok is meg lehet fordítani.

Talán éppen ezért illik ehhez az ősi történethez egy modern kulturális fesztivál formája. A PurimFeszt, amelyet idén is a Mazsihisz és a BZSH rendezett meg, néhány napra ismét a budapesti zsidó kulturális élet egyik legélénkebb találkozóhelyévé tette a Rumbach Sebestyén utcai zsinagógát.

A felújított épület különleges atmoszférája eleve alkalmas arra, hogy a múlt és a jelen párbeszédbe lépjen egymással. A mór stílusú tér egyszerre idézi a történelmet és kínál helyet a kortárs kulturális eseményeknek. A fesztivál idején pedig valóban úgy tűnt, mintha a zsinagóga néhány napra egy nagy közösségi nappalivá változott volna: a koncertek, beszélgetések és irodalmi estek közönsége a műsorok között is beszélgetett, találkozott, régi ismerősöket üdvözölt.

A fesztivál programjai azt a gondolatot követték, hogy a pürimi öröm nemcsak vallási szertartásokban él tovább, hanem a zsidó kultúra számos más formájában is: zenében, irodalomban, humorban és közösségi élményekben.

Dallamok a sorsról Lovasi András szereplésével

A fesztivál egyik különleges zenei estjén a Lovasi András vezette trió lépett színpadra. A koncert hangulata már az első percekben megmutatta, mennyire más egy zsinagógában megszólaló zenei program, mint egy hagyományos klubkoncert.

A tér sajátos akusztikája és a közönség figyelme olyan atmoszférát teremtett, amelyben minden hang külön jelentést kapott. Lovasi pályája során mindig különös érzékenységgel közelített az emberi történe-

Székelyhidi Hajnal és Fekete László

tekhez. Dalai gyakran szólnak sorsról, döntésekről és az élet apró fordulatairól, melyek néha képesek teljesen új irányt szabni az eseményeknek.

A koncert során a közönség egyfajta zenei történetmesélés részese lett. A dalok között elhangzó gondolatok, rövid mesék és költői részletek mind azt az érzést erősítették, hogy a zene és az irodalom közös nyelven szól az emberi tapasztalatról.

Purim egyik kulcsszava a sors – vagy talán még inkább a sors váratlan megfordulása. Ebben az értelemben a koncert műsora szinte természetesen kapcsolódott az ünnep gondolatvilágához.

Egy kabaré, amely ma is működik

A fesztivál egyik legnagyobb sikert arató programja a Karinyth és barátai című est volt, amelyen Csákányi Eszter és Hajdu Steve idézte meg a magyar irodalom és kabaré aranykorát.

A századelő Budapestje különleges kulturális közeg volt. A kávéházakban írók, költők, újságírók és művészek vitatkoztak egymással, a humor pedig szinte mindennapos nyelvvé vált. Ebben a világban született meg az a sajátos ironia, amelyet Karinyth Frigyes és kortársai képviseltek.

Az elhangzó rövid jelenetekben, karcolatokban és levelekben ott volt a karinyth humor jellegzetes kettség: a játékoság és az éles megfigyelés. A közönség gyakran nevetett – nemcsak a jól etalált poénokon, hanem azon is, hogy a száz évvel ezelőtti megállapítások sokszor ma is meglepően aktuálisak.

Kántorhallgatók

Till Attila, Geszti Péter és Ditz Edit

Fotók: Ritter Doron

Csákányi Eszter és Hajdu Steve előadása különösen élővé tette ezeket a szövegeket. Nem pusztán felolvasták őket, hanem apró gesztusokkal, hangsúlyokkal és finom színészi játékkal újra színpadra állították a régi pesti kabaré világát.

A pürimi hangulatban ez a humor különösen jól működött. Az ünnep hagyományai szerint ilyenkor még a komoly dolgokat is lehet egy kicsit más szemmel nézni, és talán ez a felszabadító nevetés az, ami a leginkább összeköti a múltat a jelenel.

A megila és a közösség öröme

A rendezvényen részt vett a Mazsihisz több vezetője és rabbi, többek között ott volt dr. Grósz Andor Mazsihisz-elnökön kívül Mester Tamás, a BZSH elnöke, a Mazsihisz alelnöke, Radnóti Zoltán főrabbi, a Budapesti Rabbiság igazgatója, Deutsch Péter rabbi, a Rumbach-zsinagóga vallási vezetője. Megtisztelte jelenlétével az eseményt Bóka János uniós ügyekért felelős miniszter, az antiszemitizmus elleni fellépés összehangolásával megbízott miniszterelnöki biztos is.

Az est zenei programmal indult. Fialat kántorhallgatók (Bognár Győző, Ivanics Bence, Kozma Zolt, Markovits Csaba, Pretz Miklós, Rézműves Róbert és Rónai Gábor) és tanáraik (Székelyhidi Hajnal, Villányi Benjámín és Zucker Immánuel) énekeltek, a dallamok pedig egyszerre idézték fel a zsinagógai hagyományt és a kelet-európai zsidó zene gazdag világát.

Hangszeren közreműködött Dobos Dániel, Csernai János, Csuka

(Folytatás a 8. oldalon)

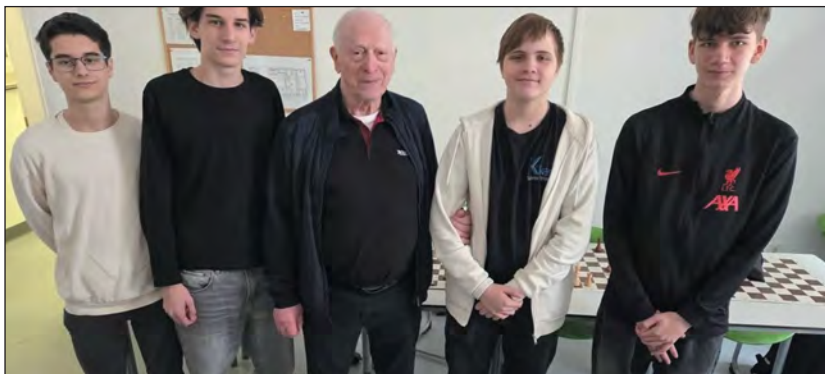
Szimultán sakkiparti a Külkereskedelmi Technikumban

Dr. Kunos Péterrel mérköztek meg a diákok

Különleges sakkiparti színhely volt a BZSH Külkereskedelmi Technikum: a diákok dr. Kunos Péterrel, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatójával játszhattak szimultán – de- rül ki az iskola Facebook-oldalán közzétett beszámolóból.

A kihívást nyolc diák – négy fiú és négy lány – vállalta. A szimultán mérkőzés során mindannyian dr. Kunos Péter ellen játszottak, aki egyko- ri sakk szövetségi elnökként jelentős tapasztalattal rendelkezik a sportág- ban. Bár a játszmák végül a mester győzelmével zárultak, a résztvevők számára így is rendkívül értékes élményt jelentett a megmérettetés.

A mintegy másfél órán át tartó játékok során a diákok többször is neki- futottak a kihívásnak: volt, aki négy- szer, más háromszor vagy kétszer próbálta meg felvenni a versenyt a tapasztalt sakkozóval. A játszmák

nemcsak izgalmasak voltak, hanem tanulságosak is: a diákok első kézből tapasztalhatták meg, milyen szerepe van a stratégiai gondolkodásnak, a türelemnek és a kreativitásnak a sakkban.

A találkozó legnagyobb értéke talán éppen ez volt: a tanulás és az inspiráció. Dr. Kunos Péter bőkezűen

megosztotta tapasztalatait a fiatalok- kal, így a játék valódi szakmai és kö- zösségi élménnyé vált a résztvevők számára.

A technikum közössége hálás a látogatásért, a tanításért és a motiváci- óért – és bízik benne, hogy a jövőben ismét vendégül láthatják a sakkozót egy újabb közös partira.

„Wallenberg nyomán”

Idén is megrendezték a diákvetélkedő döntőjét

A Raoul Wallenberg Egyesület és a Semmelweis Egyetem Raoul Wallenberg Többcélú Szakképző Intézménye „Wallenberg nyomán” címmel immár 16. alkalommal rendezte meg hagyományos vetélkedőjét magyarországi és ha- táron túli középfokú oktatási in- tézmények diákjai számára. A programot a Külgazdasági és Kül- ügyminisztérium, a fővárosi ön- kormányzat, a svéd nagykövetség, a Mazsihisz, az Élet Menete Ala- pítvány, a Holokauszt Dokumentá- ciós Központ és Emlékhely, vala- mint a Raoul Wallenberg Alapít- vány támogatta.

A vetélkedőre háromfős csapatok jelentkezhetek felkészítő tanáraik- kal együtt; idén összesen 70 csapat vett részt a megmérettetésen. Az elődöntők öt városban zajlottak: Győrben, Veszprémben, Cegléden, Debrecenben és Budapesten. A Goldmark Teremben megrendezett döntőn összesen 12 csapat vett részt, köztük két határon túli is.

- Két csapat a Százhalombattai Centrumból – felkészítő tanár: Páhné Móri Anita
- Két csapat a Győri SZC Baksa Kálmán Két Tanítási Nyelvű Gimnáziumból – felkészítő tanár: dr. Tar Attila Szilárd
- Egy csapat a Pécsi Leőwey Klára Gimnáziumból –

felkészítő tanár: Radványi Krisztina

- Egy csapat a Miskolci Bláthy Ottó Technikumból – felkészítő tanár: Kissné Kárpáti Erika
- Egy csapat a Szarvasi Vajda Péter Evangélikus Gimnáziumból – felkészítő tanár: Hovorkáné Hegedűs Hajnal- ka
- Egy csapat a Szegedi Deák Ferenc Gimnáziumból – felkészítő tanár: Erdélyi Esz- ter
- Egy csapat a Nyergesújfalui Zafféry Károly Szalézi Gimnáziumból – felkészítő tanár: Pusztai Melinda
- Egy csapat a HSZC Szentesi Boros Sámuel Technikumból – felkészítő tanár: Vakiv Ma- rietta
- Egy csapat a Nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumból – felkészítő tanár: Galambfal- vi Angyalka
- Egy csapat a Dunaszerdahelyi Magyar Tanítási Nyelvű Magángimnáziumból – felkészítő tanár: Simon Be- áta

A döntő napján a résztvevőket a Mazsihisz látta vendégül: a diákokat a kezdés előtt reggelivel, majd finom kóser ebéddel kínálták meg. A prog-

ram során a csapatok feladataik telje- sítése közben a versenyhez kapcsol- dóan megtekinthették a Dohány ut- cai zsinagóga épületét és kertjét is.

Répas Péter, a Mazsihisz Zsidó Közösségi Szolgálatának igazgatója köszöntőjében hangsúlyozta: hosszú évek óta részese a vetélkedőnek, és minden alkalommal külön öröm szá- mára látni a fiatalok figyelő, nyitott tekintetét. Mint fogalmazott, ez az esemény nem csupán egy izgalmas verseny és megmérettetés, hanem felelősségvállalás is a résztvevők részéről. A Mazsihisz számára ki- emelten fontos, hogy fennmaradjon azoknak a magyar zsidó állampol- gároknak az emléke, akik a holokauszt során pusztultak el. „Fontos megtanítani a következő ge- nerációt arra, mire is képes az ember a másikkal szemben – és ennek kö- vetkezménye, vesztesége mindany- nyiunké” – hangsúlyozta.

A döntő során a csapatok előze- sen elkészített, legfeljebb 15 perces előadásokkal mutatták be a kijelölt témákat, majd a nap folyamán továb- bi kreatív és tudásalapú feladatokban – többek között helyszíni kérdéssor- rokban, szókereső és idővonal- feladatokban, valamint interaktív kvízben – mérték össze tudásukat. A zsűri, amely az előadások tartalmát, az előadásmódot, az ötletességet, a kivitelezést és a csapatmunkát egy- aránt értékelte, az eredményhirdetés előtt külön megköszönte a felkészítő tanárok áldozatos munkáját is.

A vetélkedő díjazása idén is kü- lönleges lehetőségeket kínált: az első

HERZL TIVADAR ÖRÖKÜL HAGYTA NEKÜNK....

az Ön
Öröksége
is hozzájárulhat
a célhoz.

Keren Hayesod - UIA,
a szervezet, amely Izrael
részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

helyezett csapat és felkészítő taná- ruk svédországi utazáson, míg a második és harmadik helyezett csapatok az Élet Menetével kapcsol- dó tanulmányúton vesznek részt. A negyedik helyezett részére a zsű- ri különdíjat ítél meg, amely a bu- dapesti zsidó emlékek megtekinté- sére ad lehetőséget a diákoknak.

A nyertes csapatok:

1. helyezett: Dunaszerdahelyi Zachor csapat
2. helyezett: Győri Inquisitores csapat
3. helyezett: Nyergesújfalui csa- pat
4. helyezett: Miskolci Libertas csapat

A zsűri tagjai:

- Isóczy-Tóth Anna – Izraeli Nagykövetség
- Agárdi Nyárai Andrea – Élet Menete
- Portik Pirocska – KKM
- Gavallérné Kancsal Ágnes – a Wallenberg iskola igazgató- ja
- Andreas Attorps – svéd nagy- követség
- Hárs Gábor – nyugalmazott nagykövet
- Dr. Sebes József – a Wallen- berg Egyesület és a zsűri el- nöke

Rendhagyó történelmi utazás lámákkal

Lezajlott a Lauder Javne iskola első LAMA Országos Zsidó Történelemversenyének döntője

A történelem iránt elkötelezett diákokkal és tanárokkal telt meg a Lauder Javne Iskola könyvtára a döntő napján. Az első írásbeli fordulót legjobban teljesítő versenyzőket Ledniczky Lívia, az iskola zsidó közösségi életért és oktatásért felelős főigaz- gató-helyettese köszöntötte. Nyitóbeszédében kiemelte a zsidó hagyományok, történetek megismerésének fontosságát, a múlt ma is irányt mutató mozzanatait.

A döntő során történelmi ismereteikről, kommunikációs képességeikről és kreativitásukról adhattak számot az elővá- lógatót sikeresen teljesítők.

Az országos tanulmányi versenybe az alábbi oktatási intézmé- nyek kapcsolódtak be:

- Békéscsabai SZC Szent-Györgyi Albert Technikum és Kollégium
- Berzsenyi Dániel Gimnázium

- BZSH Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola
- Corvin Mátyás Gimnázium
- Debreceni SZC Péchy Mihály Építőipari Technikum
- Lauder Javne iskola
- PSZC Acsády I. Technikum és Szakképző Iskola
- Tiszafüredi Kossuth Lajos Gimnázium és Általános Is- kola

A diákoknak először egy írásbeli feladatot kellett megoldaniuk a verseny idején témájához, a 19. századi magyar zsidóság törté- néhez és életéhez kapcsolódóan. Amíg a középszintűek számot adtak történelmi ismereteikről, addig kísérőtanáraik megismer- kedhettek a Lauder óvoda és iskola területének történetével, tör- ténelmi jelentőségével.

A döntő részeként további két feladat várta a fiatalokat. A szakmai zsűri előtt – amelynek tagjai Toronyi Zsuzsanna, a Ma- gyar Zsidó Levéltár és Múzeum főigazgatója, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem docense, Zima András, a Holokauszt Emlékközpont igazgatója, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem tanszékvezetője, Keleti Éva történész, a Csányi5 – Erzsébetvárosi Zsidó Történelmi Tár kurátora, valamint Manhalter Dániel kommunikációs stratégiai tanácsadó voltak – az előzetesen elkészített, a korszak jeles zsidó kiválóságaihoz kapcsolódó Instagram-profilokat mutatták be. A STEAM tárgya-

kat és a történelmet összekapcsolandó, a Lauder Multiverzum In- novációs Tér (MIT) Diáklaborban egy rendhagyó idővonalat kel- lett megépíteniük a résztvevőknek. A mérnöki kihívás mellett a történelmi kronológia ismerete is elengedhetetlen volt a küldetés teljesítéséhez.

Az ünnepélyes díjátadón minden résztvevő és kísérőtanáraik jutalomban részesültek. Az első három hely így alakult:

1. Speranza Simon, Lauder Javne iskola,
2. Gelléri Benjámín Sebestyén, Debreceni SZC Péchy Mi- hály Építőipari Technikum,
3. Oláh Attila Levente, Tiszafüredi Kossuth Lajos Gimnázium és Általános Iskola.

A díjakat Czirik András, a verseny megálmodója és szakmai vezetője és Beny Lidsky, a KKL-JNF magyarországi képviselő- je nyújtotta át.

A Csányi5 – Erzsébetvárosi Zsidó Történelmi Tár különdíját Szántó Dénes, a Lauder Javne iskola diákja érdemelte ki.

A díjazottaknak szívből gratulálunk, és köszönjük minden versenyző és felkészítőtanár lelkes munkáját!

A LAMA Országos Zsidó Történelemverseny megrendezését a The Renaissance Microgrant Program for Jewish Schools in Europe és a Keren Kayemeth LeIsrael – Zsidó Nemzeti Alap Ma- gyarország és Közép-Európa támogatta.

3000 fotó országgló politikusokról

58 év után jelentkezett egy egykori riportalany, joghallgató társam, most nyugdíjas ügyész, aki kamaszkora óta gyűjti állam- és kormányfők, ország- és vallási vezetők eredeti aláírású fotóját. Mára 3000-nél több képe van, a bekeretezett darabok 20 kiállítást is megjárta. *Államfők dedikáltak – Világhírű autogramok és történetük* címmel 2020-ban kiadott (angol és magyar nyelvű) könyvét nemzetközi érdeklődés kíséri. Tavaly a bővített kiadás is megjelent, s készül az újabb kötet is.

1968 őszén a szegedi Lenin krt. 103. alatti kollégiumban egymáshoz közel laktunk: ő a 205-ös, én a 203-as szobában. Ott ismertem meg én is az akkori albumot, amelyben már több tucat fotó volt a hírességekről. Kezdként írtam, rajzoltam időnként a helyi sajtóba – Megyei Hírlap, Délmagyar, Szegedi Egyetem – akkoriban. Ajánlottam az egyetemi lapnak, hogy a joghallgató **Márián Zoltán** különös hobbiáról írják én, ha... Nem volt ha, Papp Lajos költő, főszerkesztő, Veress Miklós költő, főmunkatárs egyhangúan biztatott: egy teljes oldalt kapsz, legyenek fotók is!

Megjelentünk. A kolesz portásának, Szőlősi bácsinak a hangszórója sokáig egész délután, este működésben volt: Márián Zoltán látogatója érkezett, felengedtem... Több vidéki, néhány országos lap és a rádió is rárepült az olvasmányra – kérdezés nélkül idéztek, közöltek az első megjelenésből...

Zoltán keresett engem pár napja: emlékszem-e órá és a gyűjteményre. Nagyon is! Az anno megjelent írások, rajzok egy részét egy spirálfűzetbe ragasztottam egy ideig. Ha minden igaz, az volt a huszonötödik sajtóbeli megjelenésem... A gyűjteményről pedig az első híradás... (A cikkben Kádár János, Todor Zsivkov, Herold Holt – Ausztrália –, a Dalai Láma, Ratana thaiföldi hercegnő fotója jelent meg.)

„Gyűjteményem bemutatásakor a XX. és a XXI. század története elevenedik meg a történelem nagyjainak aláírt fotóin és kordokumentumain keresztül, politikai és ideológiai hovatartozástól függetlenül” – írta most ajánlasként Márián Zoltán.

A mostani, múltidéző beszélgetésünk során feltettem a kérdést Zoltánnak: izraeli fotóid vannak-e? Persze hogy vannak: Dávid Ben-Gurion, Golda Meir, Jichák Rabin, Menáhem Begin, Simon Peresz, Móse Dáján fényképét választottuk ki a gyűjteményből itteni közlésre.

Bennem az merült fel, hogy legközelebb egy olyan – a világ bármely országában működő – nagy politikus fotóját kellene már nézegetni, aki elérte végre, hogy a Közel-Keleten (is) mindenki fegyvertelen...

Politzer Tamás

1968-ban egyetemi felvételre készültem, amikor is egy rövid újságcikket olvastam Dávid Ben-Gurionról. Izrael megalapítójáról alig tudtam valamit. A címét sem, azt sem, hogy melyik városban lakik. Nem volt hol utánanézni. Végül a borítékra csak a nevét és Jeruzsálem várost írtam. Jól működött a posta, a már visszavonult kormányfő megkapta a levelemet, és elküldte az aláírt fotóját.

Simon Peresz kétszer volt miniszterelnök, egyszer pedig az állam elnöke. 1994-ben Nobel-békedíjat vehetett át. Tőle egy nagyméretű, nevemre szóló dedikált fotót kaptam. Ez különösen értékes a számomra, mivel névre szóló dedikáció az izraeli vezetők részéről ritkaságszámba megy.

1969-ben a világon Golda Meir volt a harmadik női miniszterelnök. (Az első Bandaranaike ceyloni, a második Indira Gandhi indiai vezető volt, akiktől akkorra már kaptam választ.) Szerettem volna az izraeli „Vaslédi” aláírását is megszerezni, írtam hát neki. Első alkalomkor csak egy nyomtatott aláírt üdvözlőlapot küldött. Udvariisan visszaválasztam neki, hogy csak eredeti aláírásokat gyűjtök, ezért a nyomtatott darab számomra nem megfelelő. Másodjára a fényképe mellé már egy személyesen aláírt kártyát mellékelte.

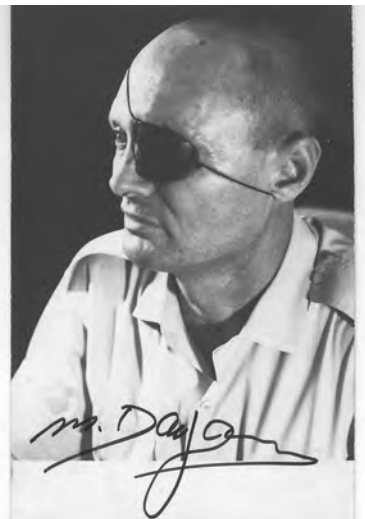
A Nobel-békedíjas Menáhem Beginről miniszterelnök korában (1977–1983) nem tudtam megfelelő minőségű fotót szerezni, ezért egy 1981-es újságban megjelent képet fotóztunk le, melyen Mubarak egyiptomi elnökkel látható. A szerény kivitelű fotót elküldtem Beginnek, aki aláírta. Ezt követően Mubaraknak is elküldtem, aki szintén aláírta. Közben persze aggódtam, hogy az izraeli kormányfő által már aláírt kép el ne vesz, érkezzon vissza Egyiptomból.

M. Begin

Y. Rabin
Jichák Rabin

A gyűjteményem állam- és kormányfők aláírt fotóiból áll, külügyminisztereknek, védelmi minisztereknek nem igazán írok. Néhány jelentős külügyminiszter esetében tettem csak kivételt, mint Henry Kissinger, Hillary Clinton, Andrej Gromiko és a fotón látható Móse Dáján.

With the compliments
of the
Prime Minister
Golda Meir

Igazságtétel nyolc évtized múltán, avagy történelmi és családi dráma a Zsidó Múzeumban

Aki ott volt, soha nem fogja elfelejteni, hogy mi történt a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltárban. A meghívó szerint a **BUDDHA VAGY KÓBÁCSI – Két élet egy díszletben** című tárlat megnyitójára invitálták a közönséget – a valóságban azonban egy történelmi és egyúttal családi dráma kellős közepébe csöppentünk. Egy magyar zsidó gyökerű kanadai család több mint nyolc évtized után kapta vissza az őket megillető javakat Szabó Gál Andrásról, aki éppen e tárgyak között nevelkedett...

„Ez csodálatos dolog, egyszerűen lenyűgöző. De van benne szomorúság is. Érdekelne, hogy mit szólna a nagyapám, ha látná ezeket a tárgyakat. Mit mondana az apám? Mulatságos lenne hallani a nagymamám, ahogy körbejár és azt mondja: »Sose szerettem azt a festményt, sose!« De közben biztosan könnyezne. Szóval ez egy egészen rendkívüli történet az életben» – nyilatkozta a kanadai **Richard Lederman**, aki a tengerentúlról tizenöt rokonával együtt azért utazott Magyarországra, hogy részt vegyen a **BUDDHA VAGY KÓBÁCSI – Két élet egy díszletben** című tárlat megnyitóján a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltárban.

Mint azt **Toronyi Zsuzsanna**, az intézmény főigazgatója megnyitóbeszédében elmondta: a most kiállított tárgyak – bútorok, festmények – nem a múzeum tulajdonában vannak, de nem is Szabó Gál András tulajdonában, akiknek ez a tárlat köszönhető, hanem azoké a Ledermannoké, akik a nagyvilágból érkeztek ide, hogy megtekintsék a számukra is ismeretlen anyagot.

Hogy miért volt fontos nekik ez a tárlatmegnyitó annyira, hogy ilyen sokan felkerekedjenek a tengerentúrról? Mert amíg Szabó Gál András („Villám Géza”) fel nem bukkant a semmiből az életükben, Richard Lederman és testvérei szinte semmit sem tudtak a nagyapjukról, **Lédermann Pálról**, aki a második világháború előtt gazdag üzletember volt Budapesten, és aki a zsidóüldözés elől külföldön keresett menedéket. Kanadában kezdett új életet, és nem beszélt a magyarországi életéről semmit, ő és a fia (aki még Budapesten született a háború előtt) olyannyira hallgattak a múltjukról, hogy a külföldön született gyerekek nem is kaptak zsidó nevelést, egyszerűen szinte semmit nem jelentett nekik a zsidóság.

Aztán megjelent náluk Szabó Gál András Budapestről, és közölte velük, hogy nála van Lédermann Pál hátrahagyott vagyonának egy része. Bútorok, festmények, könyvek és egy Buddha-fejet ábrázoló, nagy szobor. Az ő nagyszülei lakásában voltak ezek a tárgyak, közöttük töltötte a gyerekkorát. S habár jogszerűen került a Lédermann-hagyaték egy része hozzájuk, Szabó Gál András mégis úgy döntött, hogy mindez a gazdag textil-nagykereskedő lezárt tartozásait illeti. Felkutatatta őket, hogy történelmi és emberi igazságot szolgáltasson.

A kanadai Ledermannok eleinte nemigen akartak hinni neki, de aztán meggyőződtek róla, hogy valóban egy rendkívüli ember rendkívüli ajánlatáról van

Két faragott szék a hagyatékból

szó. Aki elhatározta, hogy visszaadja nekik azt, ami az övék, és erről a szépségesen fájdalmas vagy fájdalmasan szép történetről forgat egy dokumentumfilmet *A Lédermannék nyomában* címmel.

Lédermann Pál tizenhat lezárt tartozásos ilyen előzmények után utazott hát a budapesti tárlatra, amelynek kurátora **Eliana Szabo** volt. A kiállítás megnyitói résztvevői lényegében egy történelmi és egyúttal családi dráma kellős közepébe csöppentek. Hiszen a Ledermannok nemcsak azért jöttek Magyarországra, hogy részt vegyenek a tárlaton, hanem azért is, hogy részt kapjanak végre a saját múltjukból, amelyről eddig nem volt tudomásuk. Nem csoda, hogy Szabó Gál András meglelt férfiember létére a könnyeivel küszködve köszöntötte őket és a közönséget; miképpen a kanadai Richard Ledermannak is fátyolos lett a tekintete, amikor erről a hihetetlen történetről beszélt...

Richard Lederman azt nyilatkozta: számára ez a budapesti látogatás egy rendkívüli történet betetőzése, hiszen korábban szinte nem tudott nagyapja magyarországi életének részleteiről. Bár tisztában volt vele, hogy felmerül a holokauszt borzalmaitól menekültek el az országból, a család évtizedekig mélyen hallgatott a múltjáról, még Richard apja sem volt hajlandó mesélni a háborús évekről. A titkolózás olyan mértékű volt, hogy a gyerekeket már nem zsidóként nevezték, így ők fel sem fogták az események történelmi súlyát vagy a család valódi gyökereit. A fordulatot Szabó Gál András e-mailje jelentette, aki szívós munkával „vadászta le” az örökösöket. Még azt is tőle tudták meg, hogy nagyapjuknak volt két testvére is. Az előkerült hagyaték és a régi tárgyak láttán Richard az érzelmek széles skáláját élte meg, ugyanakkor mindez nemcsak lenyűgöző volt számára, hanem szomorú is – hiszen ezek azok a tárgyak, amelyeket a nagyapja és az apja sohasem láthatott viszont...

S hogy mi lesz a tárgyak sorsa? Richard Lederman azt mondta: erről még nem született megegyezés. Egyelőre ugyanis – és ez kiderült a megnyitón – a tengerentúli Ledermannoknak fel kell dolgozniuk azt a tényt, hogy végre lett saját múltjuk, saját történetük, ami egyszerre megrendítő és gyönyörű. A történetet a nagyközönség részletesebben a Netflixen ismerheti meg 2027-ben Szabó Gál András dokumentumfilmjéből.

(A szöveg és a fotók forrása: Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár)

Bóka János: Megújul az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem

A kormány döntése értelmében 2027/2028-ban több mint 13,5 milliárd forintos forrásból megújul az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem – közölte az európai uniós ügyekért felelős miniszter a Facebook-oldalán.

Bóka János emlékeztetett: a fennállásának 150. évfordulóját jövőre ünneplő Országos Rabbiképző Intézet 1877. október 4-én nyitotta meg kapuit, és rövid időn belül a neológ zsidó mozgalom meghatározó intézményévé vált.

Az intézet létrehozásához a pénzügyi háttérrel a Zsidó Oktatási Alap biztosította, amelyet I. Ferenc József császár hozott létre 1850-ben a zsidókra az 1848/49-es magyar forradalomban való részvételük miatt kiszabott pénzbírságból – tette hozzá.

Azt írta: napjainkig több mint 300 rabbit avattak itt olyan szaktekintélyek autoritása alatt, mint Kaufmann Dávid, Goldziher Ignác, Blau Lajos és Scheiber Sándor.

Az egyetem könyvtára a világ egyik legrangosabb zsidó vallási könyvgyűjteménye.

A könyvek egy részét Adolf Eichmann 1944-ben Prá-

gába küldte, hogy ott „a kihalt fajok múzeumában” kiállítsák. Az 1980-es években találták meg őket a prágai nemzeti múzeum pincéjében, és egy részüket 1989-ben visszazállították Budapestre – idézte fel a miniszter.

Bóka János hangsúlyozta: a második világháború után gyakorlatilag a semmiből kellett újra felépíteni a rabbiképzőt. A vasfüggönytől keletre ez volt az egyetlen hasonló intézmény, egész Kelet-Európából érkeztek ide hallgatók.

A rendszerváltás után új fejezet nyílt a rabbiképző történetében. Ma már egyetem, ahol alap-, mester- és doktori képzési zajlik a hagyományos diszciplínák mellett olyan területeken is, mint a közösségszervező vagy a szociális munkás szak – emelte ki a tárcavezető.

Bóka János úgy fogalmazott: Magyarország kormánya és a magyar nemzet régi adósságát rója le az épület teljes körű felújításával és 21. századi oktatási körülmények biztosításával a megújult rabbiképzőben. A rabbiképző nemzeti büszkeségünk és nemzeti kulturális örökségünk része – zárta sorait a miniszter.

Amikor nyakig érnek a baj vizei...

Reb Uscher Trebitsch a máramarosi Bárdfalván élt. Övé volt a falu szatócsboltja. Csendes, szelíd, jóra való ember volt. Békében élt a falu lakosaival. Hirtelen adott, és sohasem szót, ha valaki késvé adta meg adósságát. Egyszer hirtelen és váratlanul reb Uscher fogyni kezdett, arca fakóvá, beesetté vált. Felült a kisvasútra, és ment Szigetre. Ott az orvosok megvizsgálták, kórházba fektették, majd rövidesen hazaküldték. Felírtak gyógyszereket, de az volt az igazság, hogy az orvosok nem jöttek rá, mi a baja.

Reb Uscher összeszedte cókókját, és meglátogatta Abigdor Benjamin Polák rabbit. Bevallotta: úgy érzi, nemsokára oda megy, ahonnan még senki nem tért vissza. A rabbi biztatta és bátorította, de reb Uscher csak legyintett... kérte, ha nem felejtkeznek meg róla, imádkozzanak érte.

Telt-múlt az idő, és a rabbi érdeklődött a falubelítől, hogy jobbra fordult-e Uscher Trebitsch sora. Az pedig mondta, hogy semmi biztató nem történt: Uscher Trebitschnek olyan baja lehet, aminek orvoslására semmilyen természetes segítség nem jöhet számításba! Ezt hallva, a rabbi beteglátogatásra indult Bárdfalvára.

Tudod, reb Uscher – kezdte –, a világ teremtésekor az Ősfény korlátlanul áradt az „alsó és felső vizek” világában. Amikor Isten élőlényeket teremtett, korlátoznia kellett, különben az ősfénytől minden élő lény mint kőre ejtett cserépedény, darabjaira tört volna. Korlátozása után az ősfény éltető elemmé vált. A befogadó „edény” az emberi test, ám a befogadóképesség a hit! Ahogyan minden ember más, úgy a befogadóképesség is más. Akinek hite erősebb, befogadó „edénye” is tágasabb. Úgy érzem – folytatta a rabbi –, a te hited kevés.

Amikor a zsidók kiszabadultak Egyiptomból, még nekik sem volt hitük, még nem voltak szabadok! Álltak a Sás-tenger partján és várták a csodát, hogy a tenger kettéváljon és ők átmelessenek a túlpartra... a szabadságra! A tenger azonban nem vált ketté, a csoda nem következett be. Ekkor egyikük: Náhson ben Aminádáv, a tengerbe ugrott, és amikor a víz már a szájáig ért, szelíd hangon így szólt: „Segíts meg, Isten, mert felértek már a vizek a lélekig!” (69. zsolt. 2) Nem kiabált! Szelíd, alig hallható hangon szólt, mert a hite erős volt. A tenger ekkor kettévált, és a nép vele együtt haladt tovább a túlpart felé! Minden, ami akkor történt, természetes volt!

Tudod mit, Reb Uscher? Vesd magad a bajok nyakadig érő vizébe, és mondd: „Segíts meg engem, Isten, mert felértek már a vizek a lélekig!” (uo.)

Hogy mi történt azután, nem lehet tudni. Reb Uscher Trebitsch viszont hamarosan megerősödött, még harminc évet élt, kilencvenedik évét betöltve távozott a túlvilágra.

Szardóc J. Ervin főrabbi

Legendák, mesék, történelem

Villányi András fotóművész, aki nemcsak a kutatómunkában fáradhatatlan, hanem az ismeretterjesztésben is, legutóbbi előadásában a történelem és a legenda összefüggéseiről és a Szentírásban is olvasható tragikus, mégis felemelő, katartikus hatású élettörténetekről beszélt a Hunyadi téri Generációk Klubja és a Hegedűs Gyula utcai Héber Imre Idősek Klubja közössége előtt.

Idegenkedés az ismeretlen-től

A legendák szerzői nem szeretik az ismeretlent, megpróbálják kikutatni azokat az eseményeket, esetleg adatokat, amelyekről nem beszél a Szentírás. Ha a bibliai elbeszélés nem tartalmaz nevetek és időpontokat, a legendákban ezek kiegészülnek és gyakran történelmi eseményekké alakulnak. Például az aggáda Babel tornya építőként Nimródót nevezi meg, aki azt mondja a népnek, hogy menjenek fel az égbe, mert „Örökkévaló Istenünknek csak ott van hatalma felettünk”.

Ezek a versek a hit és a megváltás elvárásait hangsúlyozzák, ami a megváltás és a kegyelem alapját képezi úgy, hogy a hit által történő üdvözülés mindenki számára elérhető, aki az Istenhez beszél és kiált.

A sasokkal való égbe repülés is ismert a görög mitológiában, a sasokkal való repülés megjelenése az álmokban az erő, a hatalom, a szabadság és a függetlenség szimbóluma volt.

A testvéreit kereső József találkozik az úton valakivel, az aggáda tudja, hogy Gabriel arkangyallal, amikor az álmok emberének közeltek az egyik testvér azt mondja a másikat: öljük meg őt. A legenda azt is tudja, hogy ezt Simon mondta Lévinek. A Szentírásban egyetlen egyszer szerepel az egyiptomi fáraó leányának neve, Bitja (I. Krón. 4, 18), aki megmentette Mózeset.

A Széder Olám Rabba (Nagy Világrend), a 2. század körül keletkezett, héber nyelvű kronológiai mű, amely a világ eseményeit sorolja fel a világ teremtésétől Nagy Sándor

koráig, a zsidóság életének időrendi kérdésével foglalkozott. A Szentírásban található versek segítségével számos esemény időpontját mutatta ki. Kiszámította, hogy Izsák 37 éves volt, amikor édesapja fel akarta áldozni. Azt is megállapítja, hogy Mózes ádár hónap 7-én született és halt meg. Kutatja bírák, királyok és próféták működésének idejét, és megállapításait gyakran a mai bibliatudomány is alátámasztja.

Nagy Sándorhoz kapcsolódik az a talmudi legenda, mely szerint egyik győzelme után Palesztina felé tartott, és Simon Hacaddik főpap díszruhában ment eléje. Nagy Sándor meglátva őt, leszállt kocsijáról és meghajolt előtte. Kísérétének azzal a magyarázattal szolgált, hogy ez a képmás folyamatosan előtte lebeg harcaiban. Győzelmeiben mindig az ilyen látvány segítette. A főpap előtti meghajlása a zsidóság iránti tiszteletét és megbecsülését fejezte ki.

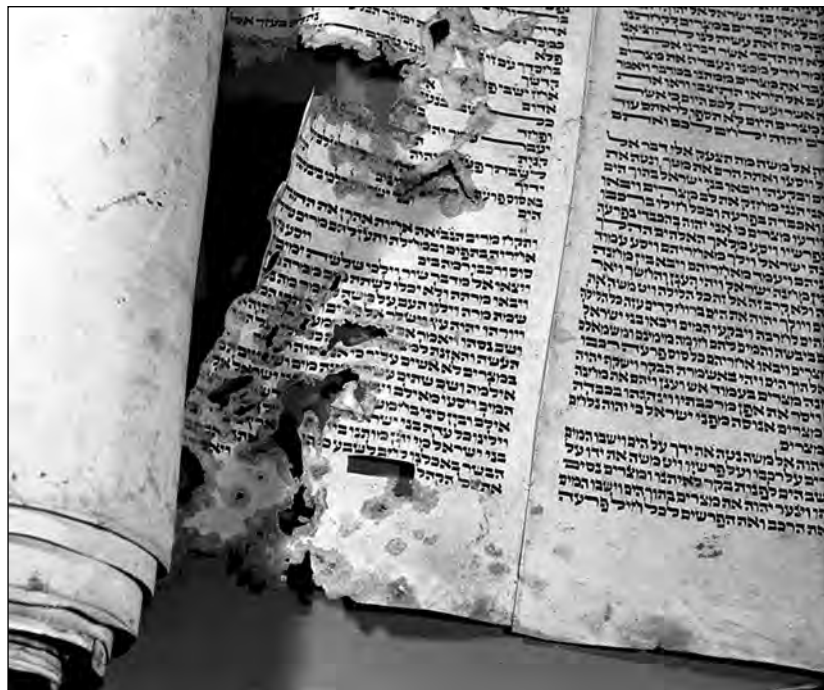
Nagyon érdekes, hogy hasonló hun legenda maradt fenn Attiláról: amikor Róma előtt állt, az elébe vonuló I. Leó pápa mellett meglátta Péter és Pál apostolokat kivont karddal, s a látvány hatására csapatainak visszavonulásra adott parancsot.

Nyilván mindkét történet a legendák világába tartozik, és az elbeszélés hőseinek nagyságát, jelentőségét tükrözi.

Eszmények a legendák világában

A legendákból a zsidóság erkölcsi kérdésekről vallott felfogása is megismerhető, mondta Villányi András, és ennek bizonyítására több példát is felsorolt.

Elsőként a Hadrianus császár idején (i. sz. 117–138) vértanúságot szenvedett 10 zsidó történetét mondta el. A zsarnok császár megtiltotta a zsidó vallás gyakorlását, a Tóra tanulmányozását és tanítását, valamint a papok felavatását is. Mivel ezek nélkül vallási kérdésekben nem lehetett döntenie, a tilalmak a zsidó élet rendjének felborulásával fenyegettek. A zsidóság vezetőit azonban nem riasztották meg a rendelkezések, és életük árán is hűek

„A pergamen elég, de a betűk az égbe szállnak.” Fotó: Villányi András

maradtak hitükhöz. Lelkükben mélyebben gyökerezett a zsidó vallás szeretete a legerősebb zsarnok hatalom döntéseinél. Az ilyen történetek a liturgiában is helyet kaptak, például az engesztelőnap muszáfban és a tisá beávi imákban. A 10 mártírról szóló megemlékezést egyes tudósok a legendák világába sorolják, mások viszont történelmi valóságot látnak benne.

Vértanúságuk történelmi valóság, az elbeszélés részleteiben viszont találkoznak legendai elemekkel, a nép lelkéből fakadó igazságok hű kifejezőivel.

A 10 talmudbölcsek a 10 törzs József eladásával elkövetett bűnéért kellett bűnhődni. Etikai gondolat, hogy Izrael fiai felelősek az egyik vagy másik tettükért.

A zsidó bölcsek közül R. Simon és R. Jismael szigorú önfegyelme, erkölcsi komolyságára utal, hogy a kis bűnért is jogosnak vélték a legnagyobb szenvedést. A vesztőhelyen mindketten azért könyörögtek a hóhérnak, hogy elsőként végezzen velük. Amikor a sorsolás következett, R. Simon feje hullott előbb a porba, a hű barát felkiáltott:

Oh szent száj, oh hűség/szaj, amely/annyi gyöngyöt és drágakövet adott./jaj, hogy téged porba rejtenek, jaj,/hogy nyelved porral telik meg.

Amikor R. Akiba értesült társai haláláról, tanítványainak azt mond-

ta: Nagy büntetés száll a világra és ettől akarta az Isten megkímélni, ezért vette őket magához.

R. Akibát a rómaiak a nemzeti felszabadító mozgalom vezetőjének tekintették. R. Akiba ettől függetlenül félelmet nem ismerve, prófétai bátorságának rendíthetlenségével vette ki a részét. Barátja, Pappus b. Jehuda figyelmeztetésére egy mesével válaszolt: A róka elment egy folyó partjára, látta, hogy mennyire nyugtalankodnak a halak a háló látán, csalogatni kezdte őket: gyerekek szárazra, éljünk itt barátságban, amint együtt éltek a mi őseink is, de a halak elutasították a ravasz tanácsot. A vízben van a mi életerünk, ott sem vagyunk biztonságban, hát még a szárazon, ahol biztos halál várna ránk. A mi életerünk a Tóra – tanította R. Akiba –, ezen kívül nincs számunkra más élet. Nem sokkal később elfogták. Miközben a vesztőhelyre vitték, ő a „Semát” mondta. Testéről vasfésűkkel tépték le a bőrt, még fájdalmat sem érzett, és tovább folytatta imádságát. Egész életében arra vágyott, hogy teljesítse az Írás szavát: Szeresd az Örökkévalót egész lelkeddel (életteddel), ez azt jelenti, ha még elveszik az életünket, akkor is őt szolgáljuk. Most pedig, hogy alkalom van rá, ne teljesítsem? Az echod – egyetlen – szóhoz érve, azt már csak halkan, elnyújtva bírta ki-mondani, és elszállt a lelke.

Hűsége miatt életével fizetett R. Chanina ben Teradon is. Elfogásakor nyugodtan válaszolt vallatóinak: Isten parancsolja így lelkemnek. A poroszlók toratekercsbe csavarták, és szívére nedves gyapjút erősítettek, hogy a kínok tovább gyötörjék. A lángok közepette is tanította tanítványait: **A pergamen elég, de a betűk az égbe szállnak.**

Ebben az elbeszélésben bizonyos részeket nyilván költői kéz alakította, de a lényege mégis a valóságot, a történelmi igazságot tartalmazza. A testet elpusztíthatják, mivel az ember mulandó, de **a betűk az égbe szállnak**, Isten igéje örök, az igazságot és a szellemet tanítja, elpusztítani nem lehet.

Jellemző, hogy a vértanúk mindegyike bűnt tulajdonít önmagának, így indokolja meg a szenvedését. A bűnben alapot nyer mint javítóeszköz a fájdalom. A legenda egy álom, amely hasonlít a valósághoz, de az átéléseket felnagyítja. A zsidó legenda, amely az áldozatos hithűség kifejezője, a zsidóságban gyökerező erkölcsiség egyik legigazibb és leghatásosabb kifejezése.

Végül a munka és a művészet a zsidóság számára kiemelkedően fontos összefüggéséről szólt az előadó: egy legenda szerint 900 évvel ezelőtt a történet hőse egyik útnán egy kézimunkával bajlódó nő énekére lett figyelmes. (Ezt a történetet Gellért püspökről is feljegyezték, aki a magyarok énekét vélte hallani a kézimunkát hajtó szolgálólány munkát kísérő dalában.) Megkérdezte kísérőjét:

– Mondd, mi hajtja a malmot, a művészet vagy a munka?

– Mindkettő, atyám, a művészet is, meg a munka is.

– Micsoda különös dolog, ahogyan az ember a táplálékát biztosítja. Ha nem lenne művészet, ki tudná elviselni a munkát?

Halandó létünknek két sarokpontja és összetevője van: a munka és a művészet. Az örök emberit kőbe faragni munka, mégis ennek az isteni sugárzása a művészet. Küzdelem a létért: a munka, küzdelem az elérhetetlen válaszokért: a művészet. A szükséges előteremtése a munka feladata. Boldogságot varázsolni a munka által, ez a művészet. Mindkettő fénye, vagyis a munka és a művészet, az örök zsidóság szimbóluma: a gyertya lángja.

Rojkó Júlia

Elhunyt dr. Körmendi István, az ország legidősebb háziiorvosa

Mély megrendüléssel búcsúznak dr. Körmendi Istvántól, aki 1923. június 27-én született Budapesten, és életének 103. évében távozott közülünk. A holokauszt túlélőjeként egy egész évszázad történelmi tapasztalatát hordozta magában. Még 101 éves korában is aktívan gyógyította betegeit, például adva hivatástudatból, kitartásból és emberségből. Személyében nem csupán egy kivételes orvost veszítettünk el, hanem egy olyan embert is, akinek élete egy egész évszázad lenyomata volt – és egyben erkölcsi iránytű mindannyiunk számára.

Egy élet az emberség, a túlélés és a gyógyítás szolgálatában

Dr. Körmendi István élete a 20. század legsötétebb időszakában formálódott. Fiatalon szembesült a kirekesztés, a megaláztatás és az üldözöttség valóságával: zsidó származása miatt megfosztották attól, hogy tanulmányait azonnal megkezdhesse, majd munkaszolgálatra hurcolták. A túlélés számára nem magától értetődő ajándék volt, hanem sokszor a véletlen, egy-egy emberséges döntés, egy kinyíló ajtón múló lehetőség.

Ezt a tapasztalatot egész életében magával hordozta. Nem hősként beszélt önmagáról, hanem alázattal, olykor fájdalmas önvizsgálattal.

„Miért pont én?” – tette fel a kérdést újra és újra, azok emlékeit hordozva, akik nem térhettek vissza.

A háború után végre beteljesíthette gyermekkora óta dédelgetett hivatását: orvos lett. Nem tudott más életet elképzelni magának – az orvoslás iránti elhivatottság belső kényszerként vezette egész pályáját. Édesapja példáját követve, aki fáradhatatlanul szolgált betegeit, ő maga is ezt az utat választotta. Tőle tanulta azt is, hogy az orvos nem pusztán a betegséget, hanem magát az embert gyógyítja – ezt a szemléletet vitte tovább egész életében.

Háziiorvosként generációkat gyógyított. Nemcsak betegségeket kezelt, hanem jelenlétével, figyelmével és emberségével támaszt is nyújtott. Pácienseivel különleges kapcsolatot ápolt: szinte szimbiozisan élt velük. Nem tudta és nem is akarta elképzelni az életét nélkülik.

Hivatását kivételes odaadással gyakorolta: még 101 éves korában is ak-

Dr. Körmendi István

Fotó: Ritter Doron

tívan praktizált, s csak akkor tette le végleg a munkát, amikor úgy érezte, már nem tudná azt a színvonalat biztosítani, amelyet saját magától elvart. Ritka és példaadó következetességgel vallotta: addig szabad dolgozni, amíg az ember a legjobbját tudja adni.

Orvosi hitvallásában a megelőzés fontosságát is hangsúlyozta. Honlapunknak adott interjújában úgy fogalmazott: ha hosszú életre törekszünk, azért saját magunknak is sokat kell tennünk. Harmincéves kor felett már mindenkinek rendszeresen részt kellene vennie szűrővizsgálatokon, mert jobb megelőzni a bajt, mint elszedni. Egész életével ezt a szemléletet képviselte: felelősséget vállalni önmagunkért és egymásért.

Úgy tartotta, az élet két legfontosabb értéke az egészség és a szeretet: egészség nélkül teher az élet, szeretet nélkül pedig sivár. Hiite, hogy nem szabad közömbösnek lennünk egymás iránt, mert az emberi kapcsolatok adják az élet valódi tartalmát. Gyakran emlékeztetett arra is, hogy az élet apró örömeit észre kell venni és meg kell élni.

Magánéletét is mély és tartós kötelek jellemezték. 1943-ban találko-

zott feleségével, Klárával, akivel 73 éven át élt szeretetben és hűségben. Kapcsolatukat a történelem tragédiái is próbára tették, mégis egy életet át tartó szövetséggé vált.

102. születésnapján prof. dr. Grósz Andor, a Mázsihisz elnöke, aki maga is orvos, személyesen köszöntötte otthonában, méltatva kivételes életútját. A beszélgetés során különös hangsúlyt kapott, miként élte meg dr. Körmendi István a zsidóságot. Válaszaiból egyértelműen kirajzolódott: szívvel-lélekkel zsidó ember, akinek identitását mélyen meghatározta származása, hite, és az a hagyomány, amelyre mindvégig büszkén tekintett.

Dr. Körmendi István nemcsak megélte a történelmet, hanem fontosnak tartotta annak hiteles továbbadását is. Önéletrajzát azzal a céllal írta meg, hogy tanúságot tegyen, hogy a múlt ne válhasson torzított emlékké, és hogy a következő generációk szembesülhessenek a valósággal.

Életművét számos kitüntetéssel ismerték el. Budavár díszpolgára volt, a MENSCH Nemzetközi Alapítvány díjazottja, és megkapta a Zsidó Nemzeti Alap Jeruzsálem Medálját is. Ezek az elismerések azonban csak visszatükrözik azt, amit mindazok tudtak, akik ismerték: hogy személyében egy „Mensch”, egy nagybetűs Ember élt közöttünk.

Szellemi frissessége életének utolsó éveiben is lenyűgöző volt. Figyelemmel kísérte a világ történéseit, olvasott, gondolkodott, és megosztotta történeteit egy eltűnőben lévő korszak hiteles tanújaként.

Utolsó szavaival a közelgő peszách ünnepére utalt: „Jó szédert nektek, nyugodjatok meg, sálom!”

Emlékeiből és emlékeiből fakadjon áldás, zichrono livráchá!

Mártír-istentiszteletek

Május 10., vasárnap		
Erd	11.00	temető (Dózsa Gy. út 5.)
Május 17., vasárnap		
Pásztó	11.00	temető
Május 31., vasárnap		
Nagykanizsa	11.00	zsinagóga
Baja	11.00	Ady E. könyvtár
Szentendre	16.00	kis zsinagóga
Június 7., vasárnap		
Eger	15.00	temető
Zalaegerszeg	11.00	zsinagóga
	13.00	temető
Balassagyarmat	11.00	temető
Deveser	11.00	temető
Mosonmagyaróvár	15.00	temető
Szentes	11.00	temető
Nyíregyháza	10.00	városi megemlékezés (Bernstein Béla tér)
	12.00	temető (Kótai út 5-7.)
Kispest	10.00	temető
Abony	16.00	mártírtáblák
Június 14., vasárnap		
Kiskunhalas	11.00	zsinagóga
Kecskemét	14.00	temető
Székesfehérvár	11.00	temető
Kápolnásnyék	15.00	temető
Hódmezővásárhely	10.00	temető
Gyöngyös	11.00	temető
Győr	11.00	temető
Esztergom	11.00	temető
Miskolc	11.00	Avasi temető
Karcag	11.00	zsinagóga
	12.00	temető
Tata	10.00	temető
Tatabánya	13.00	emlékhely
Révkomárom	11.00	temető

A további időpontokat folyamatosan közöljük. Kérjük olvasóinkat, hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérik figyelemmel a honlapon is (mazsihisz.hu), mert változás lehetséges.

NAPTÁR

Április 21., kedd	líjár 4.	Jom házikáron
Április 22., szerda	líjár 5.	Jom háacmáut
Április 24., péntek	líjár 7.	Gyertyagyújtás: 7.27
Április 25., szombat	líjár 8.	Szombat kimenetele: 8.37

Országszerte új helyszíneken tartanak holokausztmegemlékezéseket

Az idei évben 14 olyan magyarországi településen szervez a Mázsihisz az érintett önkormányzatokkal együttműködve holokausztmegemlékezéseket, emléknepokat és emléktábla-avatásokat, ahol a vézskorszak óta egyáltalán nem vagy csak nagyon ritkán került sor ilyen eseményre. A kezdeményezés célja az volt, hogy felkutatassák azokat a városokat és településeket, ahol a holokauszt áldozataira való közösségi emlékezés eddig hiányzott vagy rendszertelen volt. A feladattal a Mázsihisz vezetése – dr. Grósz Andor elnök és dr. Kunos Péter ügyvezető igazgató – Gordon Gábort, a Mázsihisz megemlékezésekért felelős munkatársát bízta meg, aki az elmúlt egy évben több településen vette fel a kapcsolatot a polgármesterrel, a városvezetőkkel és az iskolákkal. A tárgyalásokat mindenhol nyitottság és együttműködési szándék kísérte, és számos helyi lakos is felajánlotta segítségét a jövőbeni közös munkához.

A felkeresett településeken a kutatás során feltérképezték a zsidó közösség életének emlékhelyeit: az egykori intézményeket, zsinagógákat és temetőket. A tapasztalatok sokfélék voltak. Akadt olyan hely, ahol ma mélyszegénységben élő családok lakják az egykori zsinagógát, máshol viszont szépen felújított épületet találtak, amelyben ugyan már nem folyik zsidó vallási élet, de a város kulturális programjainak otthonául szolgál.

Külön figyelmet kapott két település, Szikszó és Abaújszántó. A kutatás során kiderült, hogy az e városokból elpusztított áldozatok neveit tartalmazó emlékművek a miskolci zsidó temetőben állnak. A kérdésben Gordon Gábor egyeztetett dr. Fröhlich Róbert országos főorossal, és arra jutottak, hogy ezek az emlékművek eredetileg is a miskolci temetőbe készültek, ezért sírkövekként kell kezelni őket, és nem szabad elmozdítani jelenlegi helyükről. A két település vezetése korábban szerette volna, ha a városok főterén kapnak helyet.

Más volt a helyzet Mezőkövesden. Ott az emlékmű eredetileg a városban állt, ám az 1970-es évek elején – ismeretlen okból – a miskolci zsidó temetőbe szállították. A Mázsihisz és a város közös szervezésében 2025. október 31-én visszakerült Mezőkövesdre, ahol dr. Grósz Andor elnök és Markovics Zsolt főorosi jelenlétében újra felavatták, majd a zsidó temetőben tartottak mártírmegemlékezést.

Az idei év első eseményeként 2026. március 30-án Tiszafüreden a volt zsinagóga falán emléktáblát avattak az áldott emlékü dr. Lebovits Imre holokauszt túlélő, Zugló és Tiszafüred díszpolgára tiszteletére. Az avatást követően a helyi zsidó temetőben tartottak mártírmegemlékezést, amelyen dr. Grósz Andor is részt vett.

Az idei megemlékezések időpontjai és helyszínei a következők:

- **2026. március 30., hétfő – Tiszafüred:** Dr. Lebovits Imre emléktáblájának felavatása a volt zsinagóga falán (amely ma bútoráruháza), megemlékezés a temetőben, helytörténeti kiállítás.
- **2026. április 15., szerda – Barcs:** Emléktábla-avatás a volt zsinagóga előtt (amely ma üresen álló épület), megemlékezés a temetőben.
- **2026. április 28., kedd – Ibrány:** Emléktábla-avatás a volt zsinagóga falán (amely ma a posta épülete), megemlékezés a temetőben.
- **2026. április 30., csütörtök – Putnok:** Emléktábla-avatás a főtéren, megemlékezés a temetőben, helytörténeti kiállítás.
- **2026. május 12., kedd – Poroszló:** Emléktábla-avatás a volt zsinagóga falán (amely ma pékség), megemlékezés a temetőben.
- **2026. május 14., csütörtök – Abaújszántó:** Megemlékezés a temetőben, helytörténeti kiállítás.
- **2026. május 19., kedd – Szikszó:** Megemlékezés a temetőben, emléktábla-avatás a volt zsinagóga előtt (amely ma kultúrház), helytörténeti kiállítás.
- **2026. május 26., kedd – Szentistván:** Megemlékezés a temetőben és emléktábla-avatás a városháza falán, helytörténeti emlékfűzet kiadása Baranyi Mária közreműködésével.
- **2026. május 28., csütörtök – Nemesvid:** Idősebb Boskovits István emléktáblájának felavatása fia, Boskovits István holokauszt túlélő jelenlétében, megemlékezés a temetőben.
- **2026. június 1., hétfő – Marcali:** Emléktábla-avatás a volt zsinagóga falán, majd megemlékezés a temetőben.
- **2026. június 8., hétfő – Göncruszka:** Megemlékezés a temetőben, emléktábla-avatás a városháza épületénél.
- **2026. június 10., szerda – Kistarcsa:** Megemlékezés az emlékfalán annak kezdeményezője, az izraeli holokauszt túlélő Dansky Péter jelenlétével.
- **2026. június 17., szerda – Opályi:** Emléktábla-avatás, majd megemlékezés a temetőben.
- **2026. június 23., kedd – Zsarolyán:** Emléktábla-avatás a polgármesteri hivatal falán.

Több helyszínen a helyi oktatási intézmények diákjai is aktívan bekapcsolódnak a programba, ezért a szervezők előnyben részesítették a hétköznapiakat és a tavaszi időszakot a megemlékezések közös lebonyolítása céljából.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a programok időpontjai rajtunk kívül álló okok miatt változhatnak. Naprakész tájékoztatást a Mázsihisz honlapján, valamint Gordon Gábor, a megemlékezések szervezéséért felelős munkatársunk gordon.gabor@mazsihisz.hu e-mail-címén kaphatnak az érdeklődők.

A most bevont települések 2027-től a Szerartási Osztály által szervezett többi helyszínnel együtt már a jelenlegi 57 helyett összesen 71 mártírmegemlékezés megrendezését teszik lehetővé. A kezdeményezés folytatódik: Gordon Gábor feladata a jövőben további városok felkutatása és bevonása, a Mázsihisz és az érintett önkormányzatok együttműködésében.

APRÓ- HIRDETÉS

Konrad, Nemere művei és sok más.
Tel.: 06-20/357-3987.

Hírek, események
röviden

Üzemorvosi, háziiorvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156.
VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig.
Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István kir. 4. III. l. 320-4778. www.drviragdent.hu és www.mini-implantatum.hu

Haláleset miatt eladóvá vált:
Mózes 5 könyve, Biblia 2 kötetben,

– 1%. Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a már igen idős (90 év feletti) Jad Vasem-kitüntetteket, akik 1944-ben életük kockázatásával mentették a zsidó üldözötteket. Köszönjük támogatását. Igaz Emberekért Alapítvány. Adószámunk: 18040094-1-43.

ÚJ ÉLET

Kiadó: Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
(székhelye: 1075 Budapest, Síp utca 12.)
Kiadásért felelős személy: dr. Kunos Péter
Szerkesztésért felelős személy:
Kardos Péter
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: +36-1-413-5537,
+36-1-322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
PrimeRate Zrt.
ISSN 0133-1353

Kedves Hittestvéreink!

2026 nyarán is minőségi vendéglátással és családi hangulattal várjuk pihenni vágyó vendégeinket a Mazsihisz teljeskörűen felújított, gyerekarát balatonfüredi üdülőjében.

Nemcsak teljes ellátást, hanem félpanziót is igénybe lehet venni, hogy mindenki megtalálja a számára legmegfelelőbb lehetőséget.

A szobák 2-3 ágyasak, emellett kétszobás apartmanok is elérhetők a családok számára, a kicsik kényelméről pedig babaágygal és etetőszékkel gondoskodunk.

Nyitvatartási időszak:

2026. június 11. - 2026. szeptember 6.
Előszézon: 2026. június 11. - június 21.
Főszézon: 2026. június 22. - augusztus 23.
Utószézon: 2026. augusztus 24. - szeptember 6.

Mazsihisz Üdülő
Balatonfüred, Liszt Ferenc utca 6.

2026-os szállásdíjak és az étkeztetés árai

Éjszaka / fő	Felnőtt (15 éves kortól)		Gyermek (3-14 évig)	
	Előszézon- utószézon	Főszézon	Előszézon- utószézon	Főszézon
Szállásdíj + étkeztetés				
Szállás reggelivel	12.900 Ft	14.900 Ft	7.000 Ft	8.000 Ft
Félpanzió	14.900 Ft	16.900 Ft	9.000 Ft	10.000 Ft
Teljes ellátással	17.900 Ft	19.900 Ft	10.000 Ft	11.000 Ft
6 éjszakás csomag teljes ellátással	-	Kedvezményes ár: 100.000 Ft	-	-
18 év felett IFA	740 Ft/éjszaka			
Étkezés	Felnőtt	Gyermek	A szállás és étkeztetés ára az áfát tartalmazza. Lehetőség van csak étkezés rendelésére. Legkésőbb 8 nappal korábban kérjük leadni az igényeket, előre fizetéssel.	
Reggeli	2.500 Ft	1.500 Ft		
Ebéd / meleg vacsora (sábeszi vacsora)	4.500 Ft	3.000 Ft		
Hideg vacsora	4.000 Ft	2.500 Ft		
Az étkezés összesen:	11.000 Ft	7.000 Ft		

Jelentkezni az udulo@mazsihisz.hu címen lehet.
Telefon: 06-30-638-6712

Amikor a sorsvetés Ünneppé válik

(Folytatás a 3. oldalról)

Marcell, Kóta Zsigmond és Kutik Rezső, a másort Fekete László főkantort konferálta, aki a színpadon maga is csatlakozott kollégái előadásához.

A pürimi időszak természetesen nem múlhatott el a megila felolvasása nélkül, melyben a már említett Radnóti Zoltán és Deutsch Péter kivül Szántó-Várnagy Binjamin is részt vett. Eszter könyvének története minden évben új jelentést kap, amikor a közösség együtt hallgatja végig.

Amikor a felolvasás elkezdődött, a zsinagóga különös figyelemmel telt meg. A történet jól ismert fordulatai – a királyi udvar intrikái, Hámán terve, majd Eszter bátorsága – évről évre ugyanazok, mégis mindig új élményt jelentenek.

A hagyomány szerint Hámán nevének hallatán a közönség zajjal válaszol. A kereplők és vidám kiáltások ilyenkor egyaránt jelentenek játékot és emlékeztetést. A gyerekek és a felnőttek közösen vesznek részt ebben a régi szokásban, amely évszázadok óta a pürimi ünneplés egyik legvidámabb eleme.

Beszélgetés az életről Geszti Péterrel és Ditz Edittel

A fesztivál egyik legnagyobb érdeklődéssel várt eseménye az a beszélgetés volt, amelyen Till Attila látta vendégül Geszti Pétert és feleségét, Ditz Editet.

Az est inkább emlékeztetett egy baráti társaság csevegésére, mint hagyományos színpadi interjúra. A humor és az önirónia végig jelen volt, miközben a vendégek meglepően őszintén beszéltek az élet különböző fordulatairól.

Geszti Péter arról mesélt, hogy számára a zsidó hagyomány elsősorban szellemi örökséget jelent: a kérdés szabadságát, a gondolkodás örömét és azt a kíváncsiságot, amely mindig új válaszokat keres. Ez a szemlélet – mondta – egész pályáját végigkísérte, a reklám világtól a dalszövegekig.

Az egyik legemlékezetesebb gondolat az idő múlásáról szólt. Arról a pillanatról, amikor az ember rájön: az élet véges, és ezért minden napnak külön jelentősége van.

Ditz Edit arról beszélt, hogyan változtatja meg az ember életét a szülővé válás. A gyerekek érkezésével a világ egyszerre lesz bonyolultabb és mégis egyszerűbb – mert hirtelen világossá válik, mi az igazán fontos.

Tanulás és hagyomány az országos főrabbi útmutatásával

A fesztivál programjai között komolyabb hangvételű események is helyet kaptak. A szabadegetemi előadáson Frölich Róbert országos főrabbi a közelgő peszáh ünnepéről beszélt.

A zsidó hagyományban a tanulás mindig közösségi élmény volt. Az előadás során a bibliai történet jelentőségén túlmenően arról is szó esett, hogyan adható tovább a szabadság eszméje nemzedékről nemzedékre.

A szabadegetem közben a hallgatók kérdezhettek, és a peszahi hagyományok dallamai is felidéződtek Frölich Benjámint gitárján. Ez az este megmutatta, hogy a zsidó ünnepek világa nem csupán emlékezés, hanem élő gondolkodás is.

A PurimFeszt néhány napja alatt a Rumbach valódi találkozóhelyé

SPÁNN GÁBOR

Két választás Magyarországon

Na ez is megvolt... Túl vagyunk rajta, eljött április 13-a. Ébredéskor arra gondoltam, hogy kinézek, és azt fogom képzelni, hogy egy idegen országban kelek fel. Az ablakomon kinézve csodálkozva nyugtáztam, hogy ugyanannál a fánál ugyanaz a vizsla jelölte be a területét, és reggeli imám közben a már megszokott fiatalember robotgott el az ablakom alatt bömbölő zenével, sportkocsija kipufogóját durrogatva. Szóval akkor is hétfő volt, és ugyanolyan, mint a többi. Elgondolkodtam, hogy akkor mi a frászért kellett megélnünk az ezt megelőző infernális fél évet, ha a vizsla, a polgárpukkasztó autó és minden ugyanaz. Viszont nem úsztam meg ennyivel. Fáradó agyam még ép sejtjei elkezdtek dolgozni. Lelkem mozijának vetítövásznán jegyzetem címe jelent meg és az ehhez kapcsolódó magántörténelmem. Az első választásom – ha figyelmen kívül hagyok minden ezt követő helyközi és országos választást – 1981. április 12-én történt. Ekkor kellett eldöntenem, hogy mit választok. Miután áldott emlékü édesanyám egy évvel korábban megszabadult testi kínjaitól, és magamra hagyott úgy, hogy azt nem tudtam, hol találok egy pár tiszta zoknit, éltem egy kalandféreghez méltó életet. Akkoriban a Magyar Televízió Híradójának voltam már a gyártásvezetője. Ez a fajta szolgálat hét napon át tartott, napi 24 órában. Reggel fölkelve, általában a fekete címkés cseresznyével bevettem a fél marék Eleniumot, aztán ledolgoztam 12-14 órát. Aztán este 40+-os koromban belesaptam a lecsóba. Sok szenvedélyem ugyan nem volt, csupán a kártya, az ital és a nők. Lepedőről lepedőre szálltam, nálam „az örök szerelem” kihordási ideje általában 2 hét volt. Mindig minden rosszra találtam partnert. A nagy kérdés az volt, hogy e mellé teszem-e az x-et.

El kellett döntenem, hogy e mellett maradok, vagy a csodarabbink, Scheiber Sándor által sadhenolt csodálatos szépségű Ágikámat választom. Onnan kezdve viszont illetet betartani az esküt: jóban, rosszban, gazdagságban, szegénységben, egészségben, betegségben hű leszek hozzá, míg a halál el nem választ (ma már ennek az eskünek az utolsó tételére semmi rizikó nincs, tekintettel egészségügyünk helyzetére).

2026. április 12-én is választás előtt álltam. Döntenem kellett, hogy választok-e egyet az általam teljesen ismeretlen vagy sajnos nagyon is ismert képviselőjelöltek közül, és adom-e a voksomat valamelyik párt-ra, melyek közül számomra egyik sem volt elfogadható.

1981-ben is volt kampány. Például a bennünket összeadni készülő anyakönyvvezető-nő mielőtt felöltötte volna a Magyar Népköztársaság címerével ellátott ényővet, félrehívott engem. Azt mondta, nem akarja a mi esküvőnkön is elővenni valamelyik ciffer 2-es panelszövegét, van-e valami ötletem, hogy mit mondjunk nekünk. Bennem felágaskodott a humorista, és azt mondtam: Tudja mit? Mondja azt, kívánom, hogy további életútjaitokon egymást segítve legyetek úrrá valamennyi bajon, nehézségen, ami nem lenne, ha ma nem házasodtok össze. Soha többet nem kért tőlem tanácsot...

2026 teljes tavasza a kampány örületének jegyében zajlott. Egy-egy kártyapartim közben többször föl kellett állnom, mert egy géphang valamelyik telefonomon bejelentkezett, hogy őt válasszam képviselőmnek, és akkor a jövőben aranyból lesz még a katéterem is. Postaládámat teletöltötték ígéretektől és hibáktól hemzsegő röplappal, újsággal, amikből a puhább kivitelűeket félretettem, tanulva a covid idejéből, amikor öt perc alatt vásárolták föl az összes vécépapírt.

1981. április 12-én a „Ságvári kápolna” annyira megtelt, hogy embersorok álltak még a Nádor utcában is. Újszülöttek kedvéért közlöm, ma már nem létezik Ságvári tér, és amit én kápolnának neveztem, az a 2-es számú központi házasságkötő terem volt, ami talán ma már megszűszszalon. Téves kollégáim saját szemükkel akartak meggyőződni arról, hogy a 42 éves, hírhedt Spánn miként választ. Onnan kezdve, hogy Mendelssohn nászindulójára bevezették Ágikámat és kezdetét vette a szertartás, láttam rajta, hogy teljesen mindegy, mit mond az anyakönyvvezető, az ő tekintete csak az első sorban kuporgó édesapját leste, akit egy ápolónő csempészett ki kórházi ágyából pizsamájára ráadott ünneplóruhában, hogy tanúja lehessen még legalább imádott lánya esküvőjének. Én pedig fulladoztam a televízió jelmeztárából kölcsönzött szmokingomban, ami már akkor szűk volt rám. Csak azon izgultam, hogy a lehajolva végzett aláíráskor szét ne repedjen a nadrág, mert akkor lett volna igazán forgatócsoportomnak mit felvenni.

2026. április 12-én ütött-kopott, NDK-gyártmányú melegítőmben fiam támogatásával, bottal megjelentem a szavazóhelyiségnek kinevezett iskolában, ahol hosszú sor állt, és senki nem volt kíváncsi rám és nem engedett előre. A ruhám nem szorított, csupán a kényszer, hogy forduljak meg, menjek haza és nézzem tovább a mexikói sorozatomat.

Emberek! Közlöm, hogy én mind 1981-ben, mind 2026-ban jó helyre tettem az x-et. Hát Ti???

vált. Voltak, akik a koncertek miatt érkeztek, másokat az irodalmi estek vagy a beszélgetések vonzottak.

De a legfontosabb talán mégis az volt, ami a programok között történt. A beszélgetések a folyosókon és a zsinagóga előtt, a régi ismerősök találkozása, a közös nevetések egy-egy jól sikerült jelenet után.

A pürim története arról szól, hogy

a sors váratlan fordulatai között is lehet remény és öröm. A PurimFeszt pedig azt mutatta meg, hogy ez az öröm ma is közösséget teremt.

A hagyomány nem csak a múlt része. Akkor él igazán, amikor újra és újra megtöltjük élettel.

És néhány napra idén a Rumbach-zsinagógában pontosan ez történt.

Riedl Annamária